

La tesi de fons que amera tot el llibre de Carlos Blanco Escolà (Alianza editorial 2000) és que Franco era un un general mediocre que no posseïa cap formació sòlida en l'art de la guerra. Tota la seua experiència militar es basava en una guerra colonial que res no tenia a veure amb les guerres regulars que es produïren a Europa després de la primera gran guerra europea.

Franco, a més, va ser encimbellat a general per la mala política d'Alfons XIII, que va pretendre crear una mena de cohort protectora en els generals africans. Pretenien alimentar un va somni imperialista quan, de fet, Espanya no passava de ser, a principis de segle, un estat molt poc desenvolupat que estava a anys llum del desenvolupament d'estats europeus com ara França o Alemanya.

La mala política d'Alfons XIII va significar el seu exili forçós el 1931. Blanco Escolà mostra com les suposades heroïcitats de Franco no són sinó minúscules accions de guerra que són magnificades per la pressió als despatxos i les instàncies i visites al rei.

Aquest pla general de desorientació de la monarquia, d'unes classes dirigents anquilosades afanyades a servir els seus privilegis de classe i d'una manca d'orientació general de satisfacció de les necessitats de la ciutadania comportaren el descrèdit de la monarquia –i l'exili d'Alfons XIII–, el descontentament profund de les classes populars atacades per tota llei d'utopies i, en definitiva, la creació d'una societat en què les diferències de classe social eren abismals. Un caldo de cultiu perfecte en què poden prosperar totes les idees revolucionàries. Una enorme part de la població vivia de l'agricultura –una agricultura de subsistència, amb molts pocs avenços tècnics que permetessin un creixement raonable de la producció. Una altra part important pertanyia a una classe obrera bastant empobrida, sovint el que se sol dir *lumpen* proletariat o bé eren jornaleros escanyats.

En aquest context general de subdesenvolupament, els generals africans vivien en mons closos, tancats a les casernes o bé relacionant-se només amb els partits o grups de dreta recalitrant que encara vivien del ressentiment de la pèrdua de l'imperi colonial. Són gent que ho resolen tot –la guerra també– a base de *cojones*. I és ben comprensible que amb tanta intel·ligència el fracàs era a tocar. Franco, com

Primo de Rivera o com una gran part dels generals colpistes coneguts –Goded, Fanjul, Sanjurjo, Mola, Queipo de Llano,...– s'havien format en unes acadèmies militars bastant limitades quant a la seua formació humana i intel·lectual.

L'exèrcit que existia a l'Estat espanyol en aquest primer terç de segle era el que Blanco Escolà en diu "exèrcit gendarme", que no estava preparat per a qualsevol contesa amb un altre país, sinó que s'especialitzà a reprimir els moviments socials a dins de l'estat: els fets d'Astúries de 1934 en serien un exemple clar. En resum: un exèrcit colonial gens competent, un pèssim rei, un estat subdesenvolupat i una personalitat sàdica: la d'un general petit i escanyolit, de veu afeminada (els companys li deien Franquito), que creix i s'aferma a la Legión, fundada per un tipus extravagant anomenat Millan Astray...

Un altre dels fets essencials que té l'arrel en les guerres colonials és la formació dels primers exèrcits mercenaris: l'exèrcit de l'Àfrica serà format per moros i serà l'arma que Franco usará per imposar les seues cartes en el cop d'Estat del 36. I, després, la formació de la Legión, que fa front al gravíssim problema de la impopularitat de les lleves de ciutadans que han de fer la guerra de l'Àfrica si us plau per força.

Tot això cal situar-ho en els precedents de la Guerra Civil. Blanco Escolà té la sagacitat d'assenyalar que Franco era un incompetent militar però un polític pur en el sentit que supedità totes les accions militars i les accions personals a consolidar el seu paper preponderant com a cap de l'Estat. En altres paraules, serveix els seus interessos personals a la perfecció i instrumentalitza els altres –el seu entorn– per als seus interessos particulars. Un llibre ple d'informació que fa llum inèdita sobre la guerra d'Espanya després de decennis de propaganda mentidera, infecta i revoltant.

ANDREU LONCÀ

